

Remissvar

Datum för beslut
2025-01-20

Beteckning
GD-beslut 01/2025
Dnr SBU 2024/762

Er beteckning
Dnr S2024/01502

Till
Socialdepartementet
Enheten för socialtjänst och funktionshinderspolitik
Therese Horseholm

Remissvar för Stärkt stöd till anhöriga. Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som anhöriga (SOU 2024:60)

Bakgrund

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) har fått möjlighet att ge synpunkter på remiss Stärkt stöd till anhöriga Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som anhöriga (SOU 2024:60).

SBU har lämnat synpunkter på utredningens förslag och bedömningar som rör *Kontaktperson för anhöriga* (kapitel 3), *Barn som anhöriga* (kapitel 5) samt *Nationell anhöriglinje* (kapitel 6). SBU inleder med att sammanfatta sina lämnade synpunkter översiktligt, för att därefter beskriva synpunkterna i sin helhet.

Synpunkter från SBU

Sammanfattning av SBU:s synpunkter

SBU anser att förslagen som utredarna lagt fram är bra och kan bidra till ett bättre och mer ändamålsenligt stöd för anhöriga, såväl vuxna som barn, inom både verksamheter som bedrivs med stöd av hälso- och sjukvårdslagen samt socialtjänstlagen. Vi ser positivt på förslagen som rör uppföljning och utvärdering av de föreslagna ändringarna och åtgärderna.

SBU saknar formuleringar gällande att förslag, praktiska stöd och vägledningar ska vara kunskapsbaserade, i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. På så sätt kan förslagen bättre bidra till att anhörigstödet blir mer ändamålsenligt, jämställt och likvärdigt i landet. SBU kan inte ta ställning till utredningens förslag om en nationell anhöriglinje eller riktade statsbidrag, detta då det saknas kunskapsunderlag om de olika alternativens effekt. SBU föreslår att en myndighet eller aktör får i uppdrag att utvärdera effekten av dessa åtgärder utifrån ett kostnadseffektivitetsperspektiv.

SBU:s synpunkter i sin helhet

Bedömning 3.8.1: Avgränsning av vilken krets av anhöriga som omfattas av förslaget om anhörigkontakt

Svar: SBU har inga synpunkter på utredarnas bedömning.

Förslag 3.8.2: En anhörigkontakt ska erbjudas vissa anhöriga

Svar: SBU instämmer med förslaget i sin helhet, men saknar formuleringar om att stödet, informationen och vägledningen från en anhörigkontakt ska, förutom att vara individanpassat, även vara kunskapsbaserad – dvs utgå från vetenskap och beprövad erfarenhet. Detta i linje med det förslag som finns om ny socialtjänstlag. SBU kan bistå med att ta fram vetenskapliga underlag inom området.

Förslag 3.8.3: Bestämmelsen i socialtjänstlagen om stöd till anhöriga behöver förtydligas

Svar: SBU har inga synpunkter på förslaget.

Bedömning 3.8.4: Hälso- och sjukvården behöver bli bättre på att ha ett anhörigperspektiv, samt informera och involvera anhöriga

Svar: SBU instämmer i bedömningen.

Bedömning 3.8.5 Förslag för att möjliggöra kartläggning, uppföljning och utvärdering av stödet till anhöriga bör genomföras

Svar: SBU tillstyrker förslaget och vill påpeka att framtagandet av indikatorer skapar förutsättningar för att effektutvärdera insatsen anhörigstöd och på sikt således kan bidra till en mer kunskapsbaserad socialtjänst.

Förslag 3.8.6: Uppdrag om anhörigas delaktighet i strategisk planering i kommunal vård och omsorg

Svar: SBU tillstyrker förslaget och har inga synpunkter på vilken myndighet eller verksamhet som får uppdraget.

Förslag 5.11.1 Socialnämnden ska erbjuda stöd och hjälp till barn som är anhöriga

Svar: SBU instämmer med förslaget, men saknar formuleringar om att stöd och hjälp som erbjuds barn som anhöriga ska vara kunskapsbaserade - dvs baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet. SBU kan bistå med att ta fram vetenskapliga underlag inom området.

Förslag 5.11.2 Hälso- och sjukvårdslagen förtydligas

Svar: SBU har inga synpunkter på förslaget.

Förslag 5.11.3 Patientsäkerhetslagen ändras

Svar: SBU har inga synpunkter på förslaget.

Förslag 5.11.4 Barn som anhöriga behöver omfattas av en nationell strategi

Svar: SBU tillstyrker förslaget.

Förslag 5.11.5 Genomförandet av lagstiftningen avseende hälso- och sjukvården behöver följas upp nationellt

Svar: SBU har inga synpunkter på förslaget.

Förslag 5.11.6 Kunskapsstöd till handläggare inom socialtjänsten

Svar: SBU instämmer med förslaget, men saknar formuleringar om att kunskapsstödet ska vara baserat på bästa tillgängliga kunskap – där vetenskap och evidens är en central del. SBU eller annan myndighet eller verksamhet med uppdrag att sammanställa vetenskaplig kunskap, bör bistå med vetenskapliga kunskapsunderlag i framtagandet av kunskapsstöd.

Förslag 5.11.7 Praktiskt stöd för tillämpning av lagstiftningen om barn som anhöriga inom hälso- och sjukvården

Svar: SBU instämmer med förslaget, men saknar formuleringar om att dessa praktiska stöd ska vara baserade på bästa tillgängliga kunskap, där vetenskaplig kunskap är en viktig del. SBU kan bistå med att ta fram vetenskapliga underlag inför framtagandet av praktiska stöd.

Förslag 5.11.8 Ökade kunskap om barn som anhöriga i skolan

Svar: SBU instämmer med förslaget i sin helhet, och har inga synpunkter på att nationellt kompetenscentrum anhöriga (NKA) får uppdraget att sprida kunskap om barn som anhöriga i skolan. SBU föreslår som tillägg att någon av skolmyndigheterna ingår som part i detta arbete. SBU föreslår att detta stöd ska vara baserat på bästa tillgängliga kunskap, och att utredningen ska föreslå Skolforskningsinstitutet som part i att utvärdera det vetenskapliga stödet för olika arbetsätt.

Bedömning 5.11.9 Utveckla målgruppsanpassat föräldraskapsstöd

Svar: SBU instämmer med utredningens bedömning och kan bistå Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd med att ta fram vetenskapliga underlag.

Bedömning 5.11.10 Barn som anhöriga behöver uppmärksammas i det nationella hälsoprogrammet för barn och unga

Svar: SBU instämmer med utredningens bedömning.

Bedömning 5.11.11 Riktlinjer för hälso- och sjukvården behöver uppmärksamma och ta hänsyn till barn som anhöriga

Svar: SBU instämmer med utredningens bedömning, men vill tillägga att behovet inte avgränsas till nationella kunskapsstöd inom hälso- och sjukvården, utan även inkluderar nationella kunskapsstöd riktade till verksamheter som bedrivs enligt tex socialtjänstlagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), lagen om vård till missbrukare i vissa fall (LVM) samt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Förslag 6.4 En nationell anhöriglinje bör inte inrättas

Svar: SBU kan inte ta ställning till utredningens förslag. Detta då förslaget inte hänvisar till någon kunskap om huruvida en nationellt utformad anhöriglinje är mer effektiv än riktade anhöriglinjer. SBU saknar även vad syftet med en anhöriglinje är (vad stödet ska motverka eller leda till), i relation till de stöd som både skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård förväntas erbjudas (enligt tidigare förslag).

Bedömning 6.5 Riktat statsbidrag till stödlinjer för anhöriga

Svar: SBU kan inte ta ställning till utredningens bedömning. Detta då det saknas hänvisning till kunskap om att stödlinjer leder till önskade effekter, samt en förklaring om vilka de önskade effekterna är. Utredningen skulle kunna föreslå ett uppdrag till lämplig myndighet eller aktör att utvärdera effekten av stödlinjer för anhöriga utifrån ett kostnadseffektivitetsperspektiv.

Förslag 6.6 En informationsportal för anhöriga bör inrättas

Svar: SBU tillstyrker förslaget.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Britta Björkholm 2025-01-20. Projektledare Maral Jolstedt har varit föredragande. Samrådande har varit avdelningschef Sofia Tranæus och projektledare Linda Jonsson.